ਰਾਜ ਬਾਲਾ & ਹੋਰ

ਬਨਾਮ

ਰਾਕੇਜਾ ਬੇਗਮ & ਹੋਰ

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 7604)

ਅਕਤੂਬਰ 18, 2022

[ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸੀ. ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਐਕਟ, 1988. ਸ.166 – ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ – 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਲਗਾਵ', 'ਪਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ਾ – ਇੱਕ ਬੱਸ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਯਾਤਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ – ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਐਕਟ ਦੇ ਸ.166 ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਵਾਲੀ ਦਾਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਹੇਠ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹਾਦਸਾ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰਿਆ ਅਤੇ 17,73,004- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 6 % ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਬਿਆਜ ਸਮੇਤ ਦਿੱਤਾ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 20,68,764- ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਧਾਇਆ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਫੈਸਲਾ: ਮੁਲਤਵੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ – ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ 32 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਵਿੱਚ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ – ਉਸ ਦੀ ਅਸਮਾਇਕ ਮੌਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹ ਦਾ 50% ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਜੋੜਨਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ – ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੁਲਤਵੀ ਅਤੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ 88,84,160- ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਧਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਮਿਲਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ 15,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ – ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਪੂਰਵ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ 40,000- ਰੁਪਏ ਮਿਲਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਲਗਾਵ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ 'ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਗਠਨ' ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 10,29,260/ - ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਧਾਇਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 4 ਦੁਆਰਾ 8 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 'ਮਲਟੀਪਲਾਇਅਰ' ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 32 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਫੋਰਸ ਵਿੱਚ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹੋਣ, ਉਸ ਦੀ ਅਸਮਾਨ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹ ਦਾ 50% ਆਮਦਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 8, 9]

ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਹੋਰ 2017 ਏਸੀਸੀਜੇ 1730 (ਐਸ.ਸੀ.); ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਨ੍ਰ. (2009) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 121 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

2. ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਉਮਰ ਸਮੂਹ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ 'ਮਲਟੀਪਲਾਇਅਰ' ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਛਾਣਿਆ, ਜੋ ਕਿ 30 ਅਤੇ 35 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ 16 ਹੈ। 'ਡਿਪੈਂਡੈਂਸੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਮਲਟੀਪਲਾਇਅਰ ਅਤੇ ਮਲਟੀਪਲਾਇਅਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਹ 26,52,864 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ।- ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕੇਵਲ 17,68,704/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, 'ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮਲਟੀਪਲਾਇਅਰ ਵਿਧੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 'ਡਿਪੈਂਡੈਂਸੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 8,84, 160/- ਰੁਪਏ (26,52,864 – 17,68,704) ਦੀ ਵਧੀਆ ਰਕਮ ਮਿਲਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 'ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਖਰਚੇ' ਦੇ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ 'ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਖਰਚੇ' ਹੇਠ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 15,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 12, 13]

3. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, 'ਸੰਗਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਈਨਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ) ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ

'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ' ਦੇ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਅਤੇ 'ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਸੰਗੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕ ਰਕਮ ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ 35,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ 65,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਧਿਕ ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 17, 18]1093-ਐਫ

4. 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ 'ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਸੰਗੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਪਤਨੀ ਅਤੇ 'ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਗੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਵੀਕਾਰਯ ਹੈ, ਤਾਂ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 40,000 ਰੁਪਏ ਹਰੇਕ ਨੂੰ, ਬਲਕਿ, 'ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਗੀ' ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, 80,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ, ਭਾਵ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਕਮ 1,20,000 ਰੁਪਏ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 19, 20]1039-ਸੀ; 1040-ਬੀ, ਸੀ-ਡੀ]

ਜਨਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਸੀ.ਆਈ. ਲੋਂਬਾਰਡ ਜਨਰਲ ਇੰਸ. ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ. 2022 ਏ.ਸੀ.ਜੇ 203; ਮੈਗਮਾ ਜਨਰਲ ਇੰਸ. ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ. ਬਨਾਮ ਨਾਨੂ ਰਾਮ 2018 ਏ.ਸੀ.ਜੇ 2782 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7604 ਦਾ 2022।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 24.08.2017 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਐਫ.ਏ.ਓ. ਨੰਬਰ 5948 ਦੇ 2013 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ।

ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ, ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟਸ।

ਅਸ਼ੋਕ ਮਾਥੁਰ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ. ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ 24.08.2017 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਉੱਠੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਫ.ਏ.ਓ. ਨੰਬਰ 5948 ਦੇ 2013 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਪੀੜਤ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦਾਵੇਦਾਰ ਹਨ, ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:-

11.08.2009 ਨੂੰ, ਮ੍ਰਿਤਕ-ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਨਿਗਮ ਦੀ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਜੇ.ਕੇ-01ਵਾਈ-0432 ਸੀ, ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈ

ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜੰਮੂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਤੱਕ ਦੇ ਸਫਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਲਗਭਗ 13:20 ਵਜੇ ਬੱਸ ਚੇਨਾਬ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਾਦਸਾ ਬੱਸ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹ ਚਾਲਕੀ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਬੱਸ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਰੇਲਵੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ (ਲਘੂ 'ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ.') ਵਿੱਚ ਮੁਖੀ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ 32 ਸਾਲ ਦੇ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਰੁ.20,000/- ਦੱਸਦਿਆਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਐਕਟ, 1988 (ਲਘੂ 'ਐਮ.ਵੀ. ਐਕਟ') ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਅਧੀਨ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਕੁੱਲ ਰੁ.50 ਲੱਖ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ।

4. ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ, ਮੋਟਰ ਹਾਦਸਾਤ ਦਾਅਵਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਇਥੇ, 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ') ਰੇਵਾੜੀ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹਾਦਸਾ ਮੋਹਦ. ਰਸੀਦ, ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਤੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹ ਚਾਲਕੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰੋਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਸਿਦਾਂਤ 'ਤੇ, ^4 ਜਵਾਬਦੇਹ – ਰਾਜ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਨਿਗਮ ਬੱਸ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮੋਹਦ. ਰਸੀਦ, ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੁ.17,73,704/- ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਕਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ 6 % ਸਾਲਾਨਾ ਬਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ।

5. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਪਰਿਆਪਤਾ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਦੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ

ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਏ.ਓ. ਨੰਬਰ 5948 ਦੇ 2018 ਵਿੱਚ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰੁ. 2,95,000/- ਦਿੱਤਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੁ. 20,86,784/- ਵਜੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁੱਗਣੀ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਅੰਕੜਾ ਰੁ. 2,95,000/- ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਭਾਵ ਰੁ. 2,95,000/- ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਤੱਕ 9% ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਮ.ਵੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 168 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਅਪੀਲ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 4 ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਨਿਗਮ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਧੀਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਰਕਮ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 'ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਖਰਚੇ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਲਟ, ਜਵਾਬੀ ਨੰਬਰ 4 ਲਈ

ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਐਮ.ਵੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 166 ਅਧੀਨ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਹੋਰ ਵਧਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਧੀਨ ਕੇਵਲ ਰੁ. 40,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ।

8. ਅਸੀਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਵਾਰਡ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਰੁ. 2,95,000/- ਨਾਲ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੁਬਾਰਾ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ। ਉਹ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਮਲਟੀਪਲਾਈਅਰ' ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ 32 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਵਿੱਚ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਹੋਣ,

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਸਮਾਇਕ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਨਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨੰਬਰ (iii) ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ, ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਇਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ -

"ਜਦੋਂ ਆਮਦਨ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹ ਦਾ 50% ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੱਲ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਥਾਈ ਨੌਕਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ।"

9. ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 24.08.2017 ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੇਵਲ 31.10.2017 ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ, ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨੰਬਰ (iii), ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹ ਦਾ 50% ਆਮਦਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

10. ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਰੁਪਏ 13,817 ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੁਲਾਈ, 2009 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੁਪਏ 16,194/- ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਹਿਰ ਹੈ, ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਰੁਪਏ 13,817/- ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟੀਪੀਟੀ, ਰਾਸ਼ਨ ਮਨੀ, ਪਹਾੜੀ ਭੱਤਾ ਅਤੇ ਧੋਣ ਭੱਤਾ ਵਰਗੇ ਭੱਤੇ ਕੱਟ ਕੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਘਟਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

11. ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਨੌਕਰੀ ਸੀ ਤਾਂ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਅਸਲ ਤਨਖਾਹ ਵਿਜ਼., ਰੁਪਏ

13,817/- ਨੂੰ ਅਸਲ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਜ਼., ਤਿੰਨ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ ਦਾ 1/3ਰਾ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਖਰਚਿਆਂ ਵੱਲ ਕੱਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਣਕ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਕੱਟੌਤੀ ਨੂੰ ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 30 ਤੋਂ 32 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਕੱਟੌਤੀ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਰਿਵਾਰ (ਨਿਰਭਰਤਾ) ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਯੋਗਦਾਨ ਰੁਪਏ 1,65,810/- ਹੋਵੇਗਾ।

12. ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ "ਗੁਣਕ" ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਉਮਰ ਸਮੂਹ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਪਛਾਣਿਆ, ਜੋ ਕਿ 30 ਅਤੇ 35 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 16. ਇਹ ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਰਜ 'ਵੀ)' ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਣਕ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 42 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਡਿਪੈਂਡੈਂਸੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਗੁਣਕ ਅਤੇ ਗੁਣਕਾਂਡ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਹ 26,52,864 ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕੇਵਲ 17,68,704 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ 'ਕੁੱਲ ਆਮਦਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਗੁਣਕ ਵਿਧੀ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਜੋੜਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, 'ਡਿਪੈਂਡੈਂਸੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 8,84,160 ਰੁਪਏ (26,52,864 – 17,68,704) ਦੀ ਵਧੀਆ ਰਕਮ ਮਿਲਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

13. ਜਾਹਿਰ ਹੈ, 'ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ' ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 'ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ' ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ 15,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 15,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

14. ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ 4ਵੇਂ ਜਵਾਬੀ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਐਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਇਸ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ 5,000 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਰਕਮ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਕ੍ਰਾਸ-ਐਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬੀ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਰਸ ਸਲਾਹਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ 'ਡਿਪੈਂਡੈਂਸੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ

ਖਰਚੇ' ਲਈ ਹੋਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ **ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ** ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ। ਜਦੋਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ/ਵਧਾਈ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਉਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ 'ਸੰਘ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ 'ਪਿਆਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ '।

15. **ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 57:-**

"ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 168 "ਨਿਰਪੱਖ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ" ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਆਰ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਵੀ ਗਣਿਤਕ ਸਟੀਕਤਾ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰਹੋ। ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨੇੜਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਲਿਆਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਣਿਤ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ. ਦੀ ਧਾਰਨਾ "ਸਿਰਫ਼ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਿਜ਼ਮ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਉਲੰਘਣਾ ਸਮਾਨਤਾ ਮੌਤ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸ ਇੱਕ ਹਨੇਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਇੱਕ ਦਮ ਬਣੋ"।

16. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤੀਜੇ ਜੱਜ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨੋਟ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ' ਅਤੇ 'ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਤੇ 'ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ 25,000 ਰੁਪਏ, ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ, ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਹਨ, ਹੋਣੇ ਹਨ ਨੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਈਡਿੰਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਪੂਰਵ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ), ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਨੁਕਸਾਨ' ਵੱਲ ਕੰਸੋਰਟੀਅਮ' ਅਤੇ 'ਅੰਤ-ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ' ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਿਰਫ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ। 40,000/- ਅਤੇ ਰੁ. 15,000/- ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਗ੍ਰਾਂਟਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰ 'ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਅਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰੁ. 5,000/- ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ 'ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ, ਇਕ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲੱਖ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ', ਜੋ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾਬਾਲਗ ਦੀ 'ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਆਮ ਸਿਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕੋਈ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਨਾਬਾਲਗ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਸਿਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ 'ਪਿਆਰ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ'। ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਹੈ M.A ਮੂਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ

ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਹੋਰ.4 ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਇਸ ਦੇ ਬਕਾਇਆ ਪੜਾਅ ਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਸ਼ੁਰੂਆਤ

17. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 'ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਲਈ ਰੁਪਏ ਇੱਕ ਲੱਖ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਈਨਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਰੁਪਏ 2 ਲੱਖ (ਰੁਪਏ ਇੱਕ ਲੱਖ ਹਰੇਕ ਨੂੰ) ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ 'ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਧਿਕ ਰਕਮ ਦੇਣ ਅਤੇ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ' ਦੇ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਬੱਧ ਹਾਂ।

18. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਦੇ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਰੁਪਏ 5,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ, ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਰਕਮ ਤੋਂ ਉਪਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਅਤਿਰਿਕਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰੁਪਏ 35,000/- ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰੁਪਏ 65,000/- ਦੀ ਅਧਿਕ ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

19. 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜ-ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਜੁੰਮਾ ਭਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਆਈ.ਟੀ.ਸੀ.ਆਈ ਲੋਂਬਾਰਡ ਜਨਰਲ ਇੰਸ. ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਦੋ ਜੱਜ-ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨੋਟ ਲਿਆ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਰਵਾਇਤੀ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹਨ, 'ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ', 'ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ' ਅਤੇ 'ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ'। ਫਿਰ, ਦੋ ਜੱਜ-ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਾ ਵਿੱਚ ਮੈਗਮਾ ਜਨਰਲ ਇੰਸ. ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਨਾਨੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਯੂਨਾਈਟਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ. ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸਤਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਗਮਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਪਰ 'ਪਤੀ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਪਤਨੀ ਅਤੇ 'ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

20. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਨਾ ਭਾਈ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ' ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਣੈ ਸੇਠੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਸਿਰਲੇਖ 'ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ

ਦੀ ਸੰਗਤੀ' ਅਧੀਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਰਕਮ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਲਈ ਰੁਪਏ 40,000/- ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਕਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ 'ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਨੇਹ' ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਰੁਪਏ 40,000/- ਹਰੇਕ ਨੂੰ 'ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੰਗਤੀ' ਦੇ ਅਨੁਦਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ, ਅਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੁਪਏ 80,000/- ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਅਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਨੂੰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਰੁਪਏ 1,20,000/- ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੁੜ- ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਾਂਕਣ: -

22. ਨਤੀਜਤਨ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

(I) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੁ.10,29,260/- ਦੀ ਵਧਾਈ ਗਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(II) ਵਧਾਈ ਗਈ ਰਾਸ਼ੀ 4ਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਤੋਂ 8 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਸਫਲਤਾ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ, ਵਧਾਈ ਗਈ ਰਾਸ਼ੀ ਉੱਤੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਅਦਾਇਗੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਚੁੱਕਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

23. ਖਰਚੇ ਦੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਪੀਲ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗਿਆਰੀ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ: ਸ਼ੇਵਾਲੀ ਮੋਂਗਾ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate